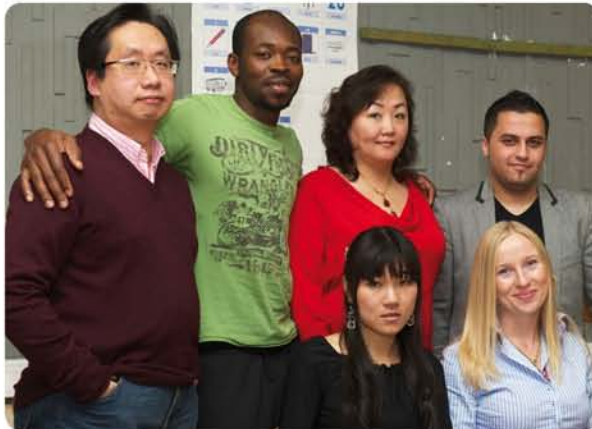

Werkseminarie
Integratie
via educatie

Overkwalificatie
bij
hooggeschoolde
immigranten:
op zoek naar
determinanten &
oplossingen

Via Educatie
Vlaams-Brabant

Arbeidsmarktpositie van (hoog) geschoolde immigranten

- **Waarom?**
 - **Stijging**
 - Problematische 'human capital transfer'
(Chiswick ea., 2003)
→ 'jobmismatch'
- Kwetsbare groepen 'jobmismatch'?
- Gevolgen van 'mismatch'?

Stijging

Tabel: Scholingsgraad beroepsbevolking (15 – 64 jaar) naar herkomst en verblijfstijd, België (2007 & 2008)

	Laag (%)	Midden (%)	Hoog (%)
Autochtonen (85%)	32	39	29
Genaturaliseerden (6%)	45	31	24
EU-15 (excl. Bel.) (6%)	37	33	30
EU + 12 (0,6%)	35	38	27
Turk (0,4%)	74	20	6
Marokkaan (0,8%)	65	23	12
Andere OESO (0,2%)	12	14	74
Andere niet-OESO (1,6%)	46	30	24
Totaal (100%)	34	38	28
< 10 jaar (7%)	40	30	30
≥ 10 jaar (6%)	47	30	23

Bron: NIS (EAK)

Arbeidsmarktpositie van (hoog) geschoolde immigranten

- **Waarom?**
 - Stijging
 - **Problematische 'human capital transfer' (Chiswick ea., 2003)**
 - → **'jobmismatch' & overkwalificatie**
- Kwetsbare groepen 'jobmismatch'
- Gevolgen van 'mismatch'

Problematische 'human capital transfer'

Tabel: Tewerkstellingsgraad (werkenden / beroepsbevolking (15 - 64 jaar)) volgens scholingsgraad (2007 & 2008)

	Laag %	Midden %	Hoog %
Autochtonen	43	66	85
Genaturaliseerden	35	57	76
EU-burgers	43	63	80
Turken/Marokkanen	23	38	51
Andere niet-EU burgers	30	39	52
Totaal (zonder autochtonen)			
< 10 jaar	34	47	66
≥10 jaar	35	58	77
Altijd	42	62	80

Bron: NIS (EAK)

Problematische 'human capital transfer'

1. Micro-niveau

- Kennis van het Nederlands
- Financiële verplichtingen tav gezinsleden in herkomstland (cfr. Rettab, 1995)
- Verblijfstatuut
 - Tijdelijk / Permanent
 - Inactiviteit
- ...

2. Meso & macro-niveau

- EVC – EVK beleid
 - Arbeid: Ervaringsbewijs
 - Onderwijs: Bewijs van bekwaamheid; diplomagelijkwaardigheid; verkorte leertrajecten
- Taal- & beroepsopleidingen
- Kenmerken arbeidsmarkt
 - Flexibiliteit & rigiditeit
 - Knelpuntberoepen
- Verschillen tss. landen

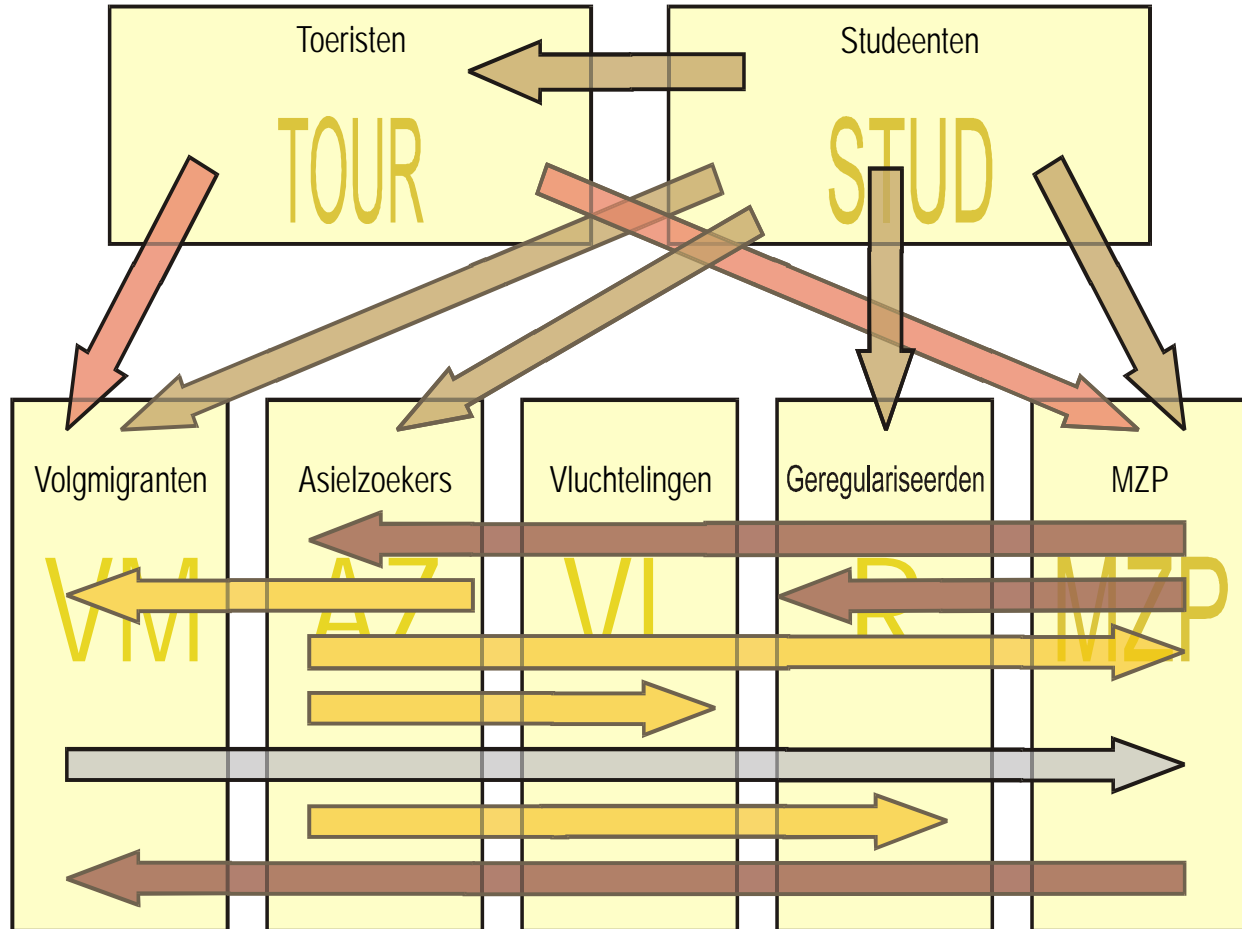
→ Hypothese: 'jobmismatch' of 'overkwalificatie'

Werkseminarie

Integratie
via educatie

Verblijfstatuut

Problematische 'human capital transfer'

1. Micro-niveau

- Verblijfstatuut
 - Tijdelijk / Permanent
 - Inactiviteit
- Kennis van het Nederlands
- Financiële verplichtingen tav gezinsleden in herkomstland (cfr. Rettab, 1995)

2. Meso & macro-niveau

- **Taal- & beroepsopleidingen**
- EVC – EVK beleid
 - Arbeid: Ervaringsbewijs
 - Onderwijs: Bewijs van bekwaamheid; diplomagelijkwaardigheid; verkorte leertrajecten
- Kenmerken arbeidsmarkt
 - Flexibiliteit & rigiditeit
 - Knelpuntberoepen
- Verschillen tss. landen

→ Hypothese: 'overkwalificatie'

Taal- & beroepsopleidingen

- **Taalopleidingen (NT2):**
 - Kostprijs !
 - Intensiviteit?
 - Vakantieperiodes / Avond?
 - E-learning?
 - Vakjargon?
 - Geïntegreerd?
 - Conversatiecursussen?
 - **Beroepsopleidingen:**
 - (Hoog)geschoolden in beroepsopleidingen voor (hoog)geschoolden
 - Beperkt aanbod
 - Zéér lang traject
 - Instroom in NEC?
 - (Hoog)geschoolden in beroepsopleiding voor (laag)geschoolden
 - Tewerkstellingsmogelijkheden
 - Onzeker verblijfstatuut
- Watervaleffect

Problematische 'human capital transfer'

1. Micro-niveau

- Verblijfstatuut
 - Tijdelijk / Permanent
 - Inactiviteit
- Kennis van het Nederlands
- Financiële verplichtingen tav gezinsleden in herkomstland (cfr. Rettab, 1995)

2. Meso & macro-niveau

- Taal- & beroepsopleidingen
- **EVC – EVK beleid**
 - **Arbeid: Ervaringsbewijs**
 - **Onderwijs: Bewijs van bekwaamheid; diplomagelijkwaardigheid; verkorte leertrajecten**
- Kenmerken arbeidsmarkt
 - Flexibiliteit & rigiditeit
 - Knelpuntberoepen
- Verschillen tss. landen

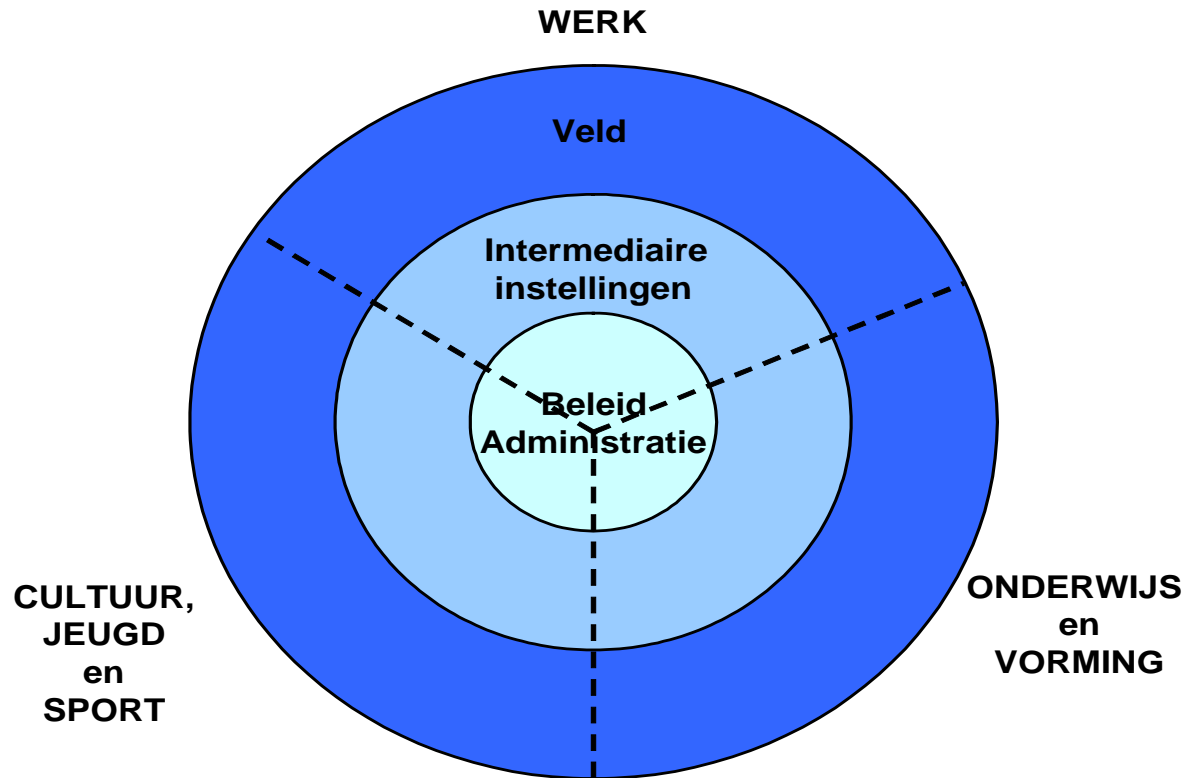
→ Hypothese: 'overkwalificatie'

Werkseminarie

Integratie
via educatie

EVC / EVK - beleid

- ≠ EVC - EVK: informeel, niet-formeel versus formeel leertraject
- Minimumkader EVC (Vanhoren, ea., 2002):
 - Herkennen (toeleiding, intake)
 - Beoordelen (portfolio, criteriumgericht interview, praktijktest)
 - Erkennen (formatieve & summatieve functie)

EVC / EVK - beleid

	WERK	ONDERWIJS
Wat?	Erva ringsbewijs	Bewijs van bekwaamheid
Hoe?	Beroepsprofiel	Opleidingsprofiel
Knelpunten?	Ontwikkelen van beroepscompetentieprofielen	Uitwisselbaarheid
	Oprichting assesmentcentra	Informeel, niet-formeel
	Overheid	Financiering
	Instroom kansengroepen	Instroom kansengroepen

EVC / EVK - beleid

Tabel: EVC/EVK-trajecten voor nieuwkomers

<u>Onderwijs</u>	<i>Vrijstelling en toelatingsbeleid Verkorte en flexibele leerwegen</i>	
	<i>EVK Formele leertrajecten</i>	<i>EVC Niet-formele & informele leertrajecten</i>
	Erkenning buitenlandse diploma's (Academische erkenning)	
		Verkorte leerwegen buitenlandse verpleegkundigen in het (hoger) onderwijs (Pilotproject KHL & Katho, 2007)
<u>Werk</u>	<i>Toegang tot en mobiliteit op arbeidsmarkt</i>	
	<i>EVK</i>	<i>EVC</i>
	Professionele Erkenning voor EER- onderdanen	EVC voor nieuwkomers: competentiemeting voor de beroepen van onderhoudselektriciën, residentieel en industrieel installateur (Pilotproject VDAB, 2004)

Diploma-erkenning

Verschillen in procedure tussen Vlaamse & Franse Gemeenschap mbt academische erkenning		
	Franse Gemeenschap	Vlaamse Gemeenschap
Kostprijs	Vertaalkosten + €124 administratieve kosten	Vertaalkosten
Duurtijd		
Formeel	4 maanden + 40 dagen Ministerieel Besluit	3 maanden
Reëel	?	?
Vormvereisten		
Documenten	<ul style="list-style-type: none"> - Motivatiebrief - copy ID of paspoort - gecertificeerde copy (gemeente) van studieresultaten - studieduur en – programma - copy eindverhandeling - stage - CV 	- Idem
Taal	<ul style="list-style-type: none"> - Originele taal: alle documenten - Frans: alle documenten 	<ul style="list-style-type: none"> - Originele taal: alle documenten - Nederlands: diploma, studieprogramma, - omvang en - resultaten - + Engels, Frans, Duits: andere documenten

Diploma-erkenning

	Fransse Gemeenschap	Vlaamse Gemeenschap
Screening		
Ontbreken documenten	Vermelden op registratieformulier	Aanvulling tekortkomingen dmv. 'verkennend gesprek' (↔ realiteit)
Geen gelijkaardige opleiding	'procedure inutile'	Mogelijkheid ' ni veaugelijkwaardigheids-erkenning '
A priori advies	Dossier per dossier	Dossier per dossier + Precedentenbank
Adviesorgaan		
Samenstelling	'Inspecteur' + 'inspecteur coördinateur' voor hoger onderwijs; 'Commission universitaire d'équivalence': voorzitter + 2 vertegenwoordigers per universiteit	Dossier overgemaakt aan 3 vertegenwoordigers van hoger onderwijsinstellingen (uitzondering: basisartsen diploma buiten EER → Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR):
Zittingen	+/- 3 à 6 per jaar	/
Criteria	Erkende instelling Studieomvang Inhoud + stage, eindverhandeling Studieresultaten	Idem + notie ' essentiële opleidingsonderdelen '
Beroepservaring	Geen formeel criterium	Mogelijke aanvulling voor tekortkoming in stage. Overweging: al of niet 'knelpuntberoep'
Bevoegdheid	Volledige gelijkwaardigheid + gedeeltelijke gelijkwaardigheid (zgn. 'vrijstellingen')	Volledige gelijkwaardigheid (Gedeeltelijke gelijkwaardigheid is bevoegdheid van de onderwijsinstellingen behalve voor artsen)
Beroepsprocedure	Raad Van State	Raad Van State

Werkseminarie

Integratie
via educatie

Diplomagelijkwaardigheid

	Vlaamse Gemeenschap		Franse Gemeensch.
	Acad. erk	Niveaubep.	Acad. erk
2001	806	578	315
2002	911	721	470
2003	1119	849	596
2004	1199	1295	494
2005	1181	1056	421
2006	1419	974	323
Totaal	6635	5473	2619

Diplomagelijkwaardigheid

Tabel: Academische erkenningsaanvragen volgens studiedomein, region en beslissing (2001-2006)

N Rij % % negatieve beslissing	EU-15	EU+12	NAM AUST NZ	MAR TUR	Ander	TOT.
Medisch en paramedisch	16 3,5 18,8	44 9,6 75,0	12 2,6 41,7	9 2,0 88,9	375 82,2 90,7	456 100 85,3
Onderwijs	161 38,2 0,6	25 5,9 4,0	8 1,9 0,0	61 14,5 11,5	166 39,4 9,0	421 100 5,7
Verpleegkunde	60 14,6 51,7	34 8,3 67,6	19 4,6 21,1	11 2,7 18,2	287 69,8 51,2	411 100 50,4
Toegepaste Wetenschappen	11 30,1 10,8	58 15,7 6,9	2 0,5 50,0	10 2,7 60,0	188 50,9 34,0	369 100 23,6
Taal- en letterkunde	107 32,6 9,3	48 14,6 20,8	8 2,4	45 13,7 17,8	120 36,6 32,5	328 100 20,4
Handelwetenschappen en bedrijfskunde	60 20,1 6,7	35 11,7 5,7	22 7,4 18,2	34 11,4 5,9	148 49,5 10,8	299 100 9,4
Industriële wet., technologie en archit.	84 28,7 22,6	16 5,5 12,5	11 3,8 36,4	39 13,3 33,3	143 48,8 22,4	293 100 23,9
Sociaal agogisch werk, Soc. gezondheidswet	239 89,5 1,7	8 3,0 0,0	4 1,5 0,0	1 0,4 100	15 5,6 13,3	267 100 2,6
TOTAAL	2149 33,8 16,5	544 8,5 39,5	244 3,8 36,5	605 9,5 40,2	2825 44,4 49,4	6367 100 38,7

Bron: Naric + eigen berekeningen

Diplomagelijkwaardigheid

Tabel: Academische erkenningsaanvragen volgens studiedomein, region en beslissing (2001-2006)

N Rij % % negatieve beslissing	EU-15	EU+12	NAM AUST NZ	MAR TUR	Ander	TOT.
Wetenschappen	78 7,1 6,4	14 5,5 14,3	10 3,9 20,0	67 26,4 47,8	85 33,5 34,1	254 100 27,6
Pol. en Soc., psych. en pedagogie	150 59,3 28,7	25 9,9 16,0	8 3,2 37,5	12 4,7 66,7	58 22,9 32,8	253 100 30,4
Muziek, dramatische, audiovisuele en beeldende kunst	182 74,9 6,6	16 6,6 18,8	2 0,8 0,0	2 0,8 100	41 16,9 26,8	243 100 11,5
Economische en toegespaste ec. wet.	30 17,1 13,3	15 8,6 53,3	10 5,7 70,0	41 23,4 29,3	79 45,1 57,0	175 100 43,4
Geschiedenis, archeologie, vergelijk.- , kunstwetenschappen	83 64,8 10,8	7 5,5 0,0	8 6,3 50,0	6 4,7 0,0	24 18,8 29,2	128 100 15,6
Anderen	33 25,8 60,6	8 6,3 25,0	8 6,3 50,0	22 17,2 86,4	57 44,5 73,7	128 100 68,0
Niveau?	755 28,0 45,4	191 8,2 63,4	112 4,8 45,5	245 10,5 50,2	1039 44,4 56,6	2342 100 52,3
TOTAAL	2149 33,8 16,5	544 8,5 39,5	244 3,8 36,5	605 9,5 40,2	2825 44,4 49,4	6367 100 38,7

Bron: Naric + eigen berekeningen

Arbeidsmarktpositie van (hoog) geschoolde immigranten

- Waarom?
 - Stijging
 - Problematische 'human capital transfer' (Chiswick ea., 2003)
 - → **'jobmismatch' & overkwalificatie**
- Kwetsbare groepen 'jobmismatch'?
- Gevolgen van 'mismatch'?

Conceptualisering: 'jobmatch' & 'overkwalificatie'

- Afstemming studie – werk:
 - twee soorten: verticale & horizontale
 - wisselwerking
- Meetmethoden van 'mismatch'
 - Objectieve methode: inschaling experts
 - Statistische methode: # scholingsjaren vereist
 - Subjectieve methode

Objectieve methode

OESO-model 'over-kwalificatie'

SCHOLING

TYPE VAN WERK

Hooggeschoold

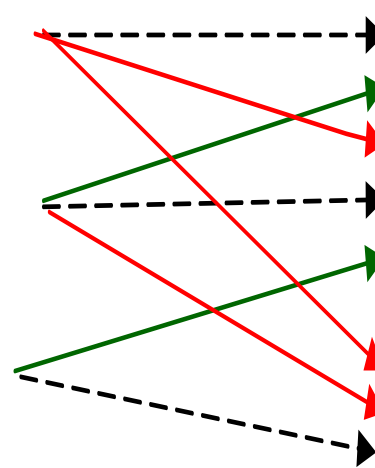
'Skilled' of 'highly skilled'

Middengespoold

'Intermediate'

Laaggespoold

'Low-skilled'

Arbeidsmarktpositie van (hoog) geschoolde immigranten

- Waarom?
 - Stijging
 - Problematische 'human capital transfer'
 - (Chiswick ea., 2003)
 - → 'jobmismatch'
- **Gevolgen van 'mismatch'**
- Kwetsbare groepen 'jobmismatch'

Gevolgen van 'mismatch'

- $<$ Jobtevredenheid, $>$ jobturnover, $<$ loon
- Tijdelijk of permanent?
 - Val- vs. brughypothese

Arbeidsmarktpositie van (hoog) geschoolde immigranten

- Waarom?
 - Stijging
 - Problematische 'human capital transfer' (Chiswick ea., 2003)
 - 'jobmismatch' (Freeman, 1976)
 - Gevolgen van 'mismatch'
 - **Kwetsbare groepen 'jobmismatch'**
 - Schoolverlaters
 - Vrouwen
 - Hooggeschoolden
 - Etnische minderheden & meer specifiek immigranten
- Verschillen tss landen !?
- ≠ migratie- /integratieregime
 - Kenmerken arbeidsmarkt
 - flexibel vs. Rigide

Verschillen tss. landen

- **Algemene regel overkwalificatiegraad :**

- vrouwen > mannen
- immigranten > 'native' bevolking

MAAR ... Variatie afhankelijk migratie-, integratie-, welvaartsregime, enz.

- **Nieuw-zeeland:**

- overkwalificatiegraad 'foreign born' < 'native'

- **Canada:**

- Overkwalificatiegraad voor beiden zeer **hoog**, verschil tussen beiden is gering

- **Luxemburg:**

- Overkwalificatiegraad voor beiden zeer **laag**
- Lager voor vrouwen dan mannen

- **Griekenland:**

- Hoogste overkwalificatie van **vrouwelijke** immigranten (53%)

Jobmatch

Tabel: Jobmatch beroepsbevolking (15 – 64 jaar) naar herkomst en verblijfstijd, België (2007 & 2008)

	Overkwalif. (%)	Adequaat (%)	Onderkwalific. (%)
Autochtonen	12	60	28
Genaturaliseerden	15	54	31
EU-15 (excl. Bel.)	12	56	32
EU + 12	20	49	31
Turk/Marokk	19	48	33
Andere OESO	19	72	9
Andere niet-OESO	25	46	29
Totaal			
<i>< 10 jaar (7%)</i>	18	55	27
<i>≥ 10 jaar (6%)</i>	12	54	34
<i>Hooggeschoold & < 10 jaar (6%)</i>	31	69	0
<i>Hooggeschoold & ≥ 10 jaar (5%)</i>	24	76	0

Bron: NIS (EAK)

Jobmatch

Tabel: Jobmatch **hooggeschoolde** beroepsbevolking (15 – 64 jaar) naar herkomst/nationaliteit, België (2007 & 2008)

	Overkwalif. (%)	Adequaat (%)	Onderkwalific. (%)
Autochtonen	22	78	-
Genaturaliseerden	28	72	-
EU-15 (excl. Bel.)	22	78	-
EU + 12	28	72	-
Turk/Marokk	62	38	-
Andere OESO	22	78	-
Andere niet-OESO	57	44	-
Totaal	23	78	-

Bron: NIS (EAK)

Multivariate analyses

- **Hypotheses overkwalificatie-risico**
 - Achtergrondvariabelen
 - Vrouwen > mannen
 - Verblijfstijd > : ↓ (proxy of 'Human Capital')
 - (ex) Nationaliteit : niet OESO ↔ OESO
 - Onderwijsvariabelen
 - Scholingsniveau
 - Studiedomein
 - Buitenlands diploma > Belgisch diploma
- **Data**
 - Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK, 2007 & 2008)
 - Immigrantensurvey (IM, 2009)

Achtergrondvariabelen

Tabel : Samenvatting van de richting, sterkte en significantie van het effect op basis van alle regressiemodellen volgens verblijfstijd, geslacht & herkomst

VERBLIJFSTIJD en GESLACHT (Autochtoon – man = ref.)	Hooggeschoolde beroepsbevolking				Hooggeschoolde geïmmigreerde beroepsbevolking									
	Kans op werkloosheid tov niet-OK (EAK, n= 42783)		Objectieve OK (EAK, n= 27616)		Kans op werkloosheid tov niet-OK (EAK, n=6112)		Objectieve OK (EAK, n= 3444)		Subjectieve OK (IM, n= 993)		Persistentie OK (objectief)			
	B	Exp (B)	B	Exp (B)	B	Exp (B)	B	Exp (B)	B	Exp (B)	Altijd OK (IM, n=931)		OK bij jobwissel na intrede-OK (IM, n = 293)	
											B	Exp (B)	B	Exp (B)
Autochtoon – vrouw	,074	1,077	,320	1,377***										
Oudkomer – man	,513	1,671**	-,008	,992	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.
Judkomer - vrouw	,345	1,413	,480	1,616**	-,132	,876	,239	1,271	-,894	,409	,211	1,235	-,854	,426
Nieuwkomer - man	,476	1,609**	,314	1,368*	,144	1,155	,244	1,276*	-,574	,564	,704	2,022	-,058	,944
Nieuwkomer – vrouw	,860	2,362***	,730	2,075***	,420	1,522**	,444	1,558*	-,347	,707	,571	1,769	,250	1,283
(ex-) Nationaliteit														
Belg / EU-15	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.
EU-15	-,229	,795	-,273	,761 *	-,258	,773	-,237	,789	1,505	2,505 *	Ref.	Ref.		
Belg / Andere OESO	-,021	,979	,063	1,065	,047	1,048	,093	1,098	,812	1,253	-1,159	,314*	Ref.	Ref.
Andere OESO	-,513	,599	-,464	,629	-,379	,685	-,550	,577	-1,666	,189				
Belg / EU+12	,957	2,104 **	,580	1,787	1,088	1,968 **	,458	1,581	2,574	5,122 ***				
EU+12	,567	1,763 *	-,402	,669	,568	1,765 *	-,377	,686	2,051	3,773 **	,378	1,460		
Belg / T&M	1,658	3,846 ***	,759	2,137 **	1,394	3,030 ***	,643	1,902 *	2,663	4,346 **				
Turk & Marokkaan	2,025	4,276 ***	,692	1,998 **	2,018	4,523 ***	,610	1,840 *	2,583	6,236 *	,389	1,475		
Belg / Andere niet-OESO	1,108	3,028 ***	,111	1,117	1,086	2,962 ***	,062	1,064	2,133	4,436 ***			1,796	4,026 **
Andere niet-OESO	2,234	5,341 ***	,714	2,042 **	2,170	5,756 ***	,600	1,822 *	1,644	2,176 **	,074	1,077		

Significantie: * $\alpha < 0,1$; ** $\alpha < 0,05$; *** $\alpha < 0,001$

Onderwijsvariabelen

‘HUMAN CAPITAL’ VARIABLEN: scholingsniveau											
	Kans op werkloosheid tov niet-OK (EAK/IM)			Objectieve OK (EAK/IM)			Subjectieve OK (IM)		Persistente OK (objectief) (IM)		
									Altijd OK		Na Intrede-OK
	Aut. B.	OESO	Nt-OESO	Aut. B.	OESO	Nt-OESO	OESO	Nt-OESO	OESO	Nt-OESO	OESO & Nt-OESO
SCHOLINGSNIVEAU (Hoger onderwijs: korte type = ref)	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.
Hoger onderwijs: lange type	-			-	-						
Universitair onderwijs	-	-	-	-	-	-					-
Post-universitair onderwijs	--	--	--	--	-	-					--
Doctoraat met proefschrift	---	--	--	--	-	--		+++	---	---	

Werkseminarie

Integratie via educatie

'HUMAN CAPITAL' VARIABELEN: Studierichting

	Kans op werkloosheid tov niet-OK			Objectieve OK			Subjectieve OK		Persistente OK (objectief)			
	Aut. B.	OESO	Nt-OESO	Aut. B.	OESO	Nt-OESO	OESO	Nt-OESO	Altijd OK		Na Intrede-OK	
									OESO	Nt-OESO	OESO	Nt-OESO
STUDIERICHTING (Genees-, tandheel-, verpleegkunde, farmacie, fysiotherapie, logopedie = ref.)	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.
Lerarenopleiding en pedagogiek	+		+	+	+	+						
Technische wetenschappen en bouwkunde	+		+	+	+							
Computerwetenschappen & -gebruik	+			+					--			--
Rechten, notariaat & criminologie	+		+	+	+							
Natuurwetenschappen, levenswetenschappen (inclusief biologie, milieukunde), Landbouw en landbouwkunde, Wetenschappen en statistiek	+		+	+	+	+				--		--
Sociale diensten (sociaal assistent, orthopedagogie, Kinder- en jeugdzorg,...)	+			+	+							
Sociale en economische wetenschappen	++		++	++	+	++						
Letteren en kunsten & vreemde talen	++		++	++	+	++						
Algemeen vormende opleidingen												

Onderwijsvariabelen: herkomst HO-diploma

Herkomst HO-diploma	Socio-economische positie				Subjectieve OK %	Altijd OK %
	Inactief %	Werkloos %	OK-werk %	Adequaats werk %		
OESO						
Buitenland	24,9	17,1	18,8	39,2	39,9	28,6
Belgisch	22,4	20,4	8,2	49,0	39,0	17,9
Totaal	24,7	17,4	17,8	40,2	39,8	27,5
Niet-OESO						
Buitenlands	29,4	39,6	15,8	15,3	75,3	49,0
Belgisch	17,6	34,4	12,0	36,0	48,0	29,3
Totaal	28,1	39,0	15,3	17,6	71,4	46,1

Onderwijsvariabelen

'HUMAN CAPITAL' VARIABELEN

	Kans op inactiviteit tov adequate tewerkstelling		Kans op werkloosheid tov adequate tewerkstelling		Kans op objectieve overkwalificatie (OK) tov adequate tewerkstelling		Subjectieve OK		Altijd OK	
	B	Exp (B)	B	Exp (B)	B	Exp (B)	B	Exp (B)	B	Exp (B)
Herkomst HO- diploma	OESO + Niet-OESO (IM, n= 1994)									
Buitenland	1,204	3,333** *	0,588	1,800**	0,927	2,526**	,773	2,167**	,864	2,373**
Belgisch	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.
	OESO (IM, n = 601)									
Buitenland	,419	1,520	-,183	,833	1,259	3,521	-,003	,997	,893	2,444
Belgisch	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.
	Niet-OESO (IM, n = 1393)									
Buitenland	1,802	6,062** *	1,008	2,740**	,959	2,608**	1,198	3,313**	1,085	2,961**
Belgisch	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.

Significantie: * $\alpha < 0,1$; ** $\alpha < 0,05$; *** $\alpha < 0,001$

Besluit

- Algemeen
 - ondersteuning 'human capital theorie'
 - Zeer hoge en/of technische scholing
 - Belgisch diploma !
- Specifiek
 - Voornamelijk 'Marokkanen & Turken' / 'Niet-Oeso onderdanen'
- Beleidsfocus
 - NT2
 - EVC/EVK
 - Instroom HO faciliteren:
 - Leerloopbaanbegeleiding (ESF-project)
 - 'Schakeljaar'

Beleidsaanbevelingen: 'schakeljaar'

- Achtergrond:
 - Moeilijkheden instroom
 - Financieel
 - Formele toelatingsvoorwaarden
 - Diploma
 - Taal
 - Moeilijkheden doorstroom
 - Vakjargon
 - Voorkennis
 - Verblijfstatuut
 - Nederland (1980)
- Wat:
 - NT2, Vakspecifieke module, computertechnieken, studiebegeleiding, Engels, Frans, wiskunde

Werkseminarie

Integratie via educatie

Beleidsaanbevelingen: 'schakeljaar'

